

ANFÖRANDE 2023-02-18

Toomas Lukk, Estlands ambassadör i Sverige

Om en vecka, den 24 februari, firar Republiken Estland sin 105:e självständighetsdag. Självständighetsdagen är för ester, liksom för alla folk, en HELIG dag. Det är en speciell dag då vi firar vårt lands och folks FRIHET. En dag då vi kan vara stolta på riktigt och påminna oss om varifrån vi kommer och vart vi är på väg.

I Tallinn börjar firandet redan vid soluppgången då Estlands flagga hissas i Långe Hermans torn. Under dagen hålls gudstjänst och militärparad, vetenskapliga och kulturella utmärkelser delas ut och personer som utmärkt sig under året blir hedrade. Dagen avslutas vid en festlig mottagning med Republiken Estlands president som värd.

Vi firar vår självständighetsdag tillsammans med vänner till Estland och gäster från utlandet och firandet äger rum också bland ester i hela världen.

På fäderneslandets födelsedag har vi alla, på båda sidor om Östersjön och med orden i den estniska nationalsången "Vårt fosterland, vår lycka och glädje" i minnet, anledning att tänka på vad Republiken Estland, vårt egna oberoende och självständiga land, betyder för oss!

Låt mig lyckönska er alla med anledning av Estlands förestående födelsedag!

Mina damer och herrar,

I det av Estlands Lantdag för 105 år sedan antagna självständighetsmanifestet för Estland kallades alla hemlandets söner och döttrar att gemensamt delta i det heliga arbetet för uppbyggandet av hemlandet med orden:

"E s t l a n d! Du står på tröskeln till en framtid fylld av hopp då du fritt och självständigt kan bestämma och styra över ditt öde! Bygg ditt hem där ordning och rätt skall råda och du skall vara en värdig medlem i familjen av kulturfolk!"

Mina damer och herrar,

Estland är vår dåtid, nutid och framtid. Estlands historia sträcker sig elvatusen år tillbaka i tiden vilket markeras av den första kända människobosättningen vid Pärnufloden och den därpå följande Kunda-kulturen. Från dessa folkstammar och deras språkliga dialekter har vårt språk och folk vuxit fram.

Dagens Estland har flätats samman under hela den tidigare historiens gång. Här finns våra förfäders gravar och vårdträd, runovisor och rågbröd, rökbastu och midsommareld, sångfestivaler, bröllops- och jultraditioner, skogsrån och själarnas tid, frihetskamp och uppvaknandets tid. Setufolket i sydöstra Estland och de gammaltroende, balttyskarna och estlandssvenskarna. Och mycket annat som definierar oss som ester och bärare av vårt språk och kultur. Vi vårdar vår historia, vi skriver krönikor och vi lämnar i arv.

Estland är ditt och mitt, Estland är vårt. Estland är för oss alla att bevara! Såväl hemma som utomlands där många av våra landsmän av olika orsaker studerar, lever eller arbetar.

Utlands-Estland och utlandsester utgör en konstruktion från det förflutna. Den går tillbaka till den för Estland svåra tid då vi hölls avskilda från varandra i årtionden. Det var en påtvingad avskildhet som hade kastat ut många av oss i en exiltillvaro. Smärtan och orättvisan från ockupationsåren var priset för vår vägran att underkasta oss. Estland är än idag tacksam till de länder som tog emot ester och gav dem en trygg hamn.

Att arbeta eller leva i andra länder är idag inte liktydigt med landsflykt utan är fri rörlighet för människor och en grundläggande rättighet för människor i Europa. Idag talar vi om en global estniskhet med utvecklade och bevarade relationer med ester i hela världen vilket är en av Estlands prioriteringar.

Estland har antagit ett handlingsprogram för den världsomspännande estniskheten vilket stärker banden med våra landsmän och vänner till Estland, ökar tillhörigheten bland ester och hjälper oss att tillsammans göra Estland större.

Mina damer och herrar,

Estland har efter den återvunna självständigheten gjort anmärkningsvärda framsteg som vi lägger märke till vid nästan varje steg och inom alla livets områden. Estland har byggt upp starka och självständiga institutioner. Esternas livskvalitet och inkomster har mångdubblats på trettio år.

Estlands digitalisering, innovationer, medie- och internetfriheten, den höga utbildningsnivån gör att vi ligger i framkant i världen.

Gällande den ekonomiska friheten ligger Estland på fjärde plats i Europa och sjunde plats i världen. Estlands internationella konkurrenskraft stöds av ett företagervänligt skattesystem och affärsklimat, statens och företagens globala synsätt och ett internationellt nätverk.

Jag vill också nämna idrotten då vårt rallyteam, Ott Tänak och Martin Järveoja, för en vecka sedan segrade med Estlands flagga i topp i Svenska rallyt.

Den positiva uppräkningsen skulle kunna fortsätta länge men låt mig bara nämna ett ytterligare exempel. För en vecka sedan presenterade CATO-institutet ett index på mänskliga friheter, som inkluderar 98 % av alla människor i världen. Enligt indexet där en lång rad faktorer räknas in, ligger Estland när det gäller friheter på tredje plats i världen, efter Schweiz och Nya Zeeland.

Parallellt med detta inser vi att vi även fortsättningsvis varje dag behöver tänka på hur livet i Estland ska förbättras ytterligare, hur vi ska garantera landets säkerhet och öka människors välbefinnande.

Mina damer och herrar,

För ett antal år sedan formulerade Lennart Meri en enkel och logisk tanke med följande ord: "Ett land kan inte ha två framtider som står med ryggar mot varandra." Denna tanke lyfts fram inför viktiga och stora händelser, som t ex nu vid valet till parlamentet (Riigikogu), där den viktigaste frågan utgörs just av frågan om vårt lands framtid.

Den 5:e mars har vi återigen vår konstitutionella möjlighet att, bildligt talat, gå till rösturnan och ge vårt bidrag till den framtida gestaltningen av vårt land. I enlighet med Republiken Estlands grundlag utövas makten i landet ytterst av folket.

Mina damer och herrar,

I självständighetsmanifestet står det bland annat också:

"Över Sarmatiens slätter utbreder sig en förgörande oreda som hotar att under sig begrava alla folk inom det forna ryska rikets gränser."

För ett år sedan inledde Ryssland en olaglig, provocerad och ogrundad attack mot Ukraina. Det ryska aggressionskriget får det 105-åriga manifestet att framstå som hade det formulerats idag. Hotet utgående från Ryssland om att "under sig begrava alla folk" är inte borta.

Rysslands historia under århundradenas lopp visar också att Putin-regimen än idag bärs av den ryska storchauvinistiska mentaliteten som kommer till uttryck i Ryssland ständiga begär efter grannstaternas territorium.

Medan den 24:e februari för Estland är liktydigt med frihetens dag markerar den i den ukrainska historien – sedan förra året – första dagen för det ukrainska frihetskriget.

Mina damer och herrar,

Den estniska frihetens narrativ (och nu också Ukrainas) är ett talande exempel på att man inte får låta länder som gränsar till Ryssland hamna i en slags gråzon och att det därför är viktigt att stödja Ukraina.

Genom att stödja Ukraina stöder vi också den centrala tanken med Europa, den som handlar om att bygga tätare förbindelser och större samhörighet mellan våra folk och därigenom bädda för en framtid byggd på fredliga och gemensamma värderingar.

Från krigets första dag har Estland upphöjt sin röst och enhälligt fördömt det ryska aggressionskriget och stöttat Ukraina politiskt, ekonomiskt och militärt. Stödets värde i pengar eller värdets omfattning per capita visar att Estland är en av de främsta stödjarna.

Det handlar dock inte om en tävling "vem ger mest" utan om en viktig solidaritetshandling och förståelse för att krigets utfall har påverkan på den europeiska säkerheten som helhet. Med andra ord är stödet till Ukraina en fråga om Europas säkerhet.

I enlighet med den principfasta rättvisan, som återkommer som en röd tråd i den estniska författaren Anton Hansen Tammsaares roman Sanning och rätt, stödjer Estland Ukraina och den centrala tanken med Europa, omnämnd ovan.

Jag vill passa på att uttrycka min erkänsla till alla de massor av ester som hjälpte ukrainare under förra året. Även till Sverige och svenskarna, vars materiella och finansiella hjälp till Ukraina har varit betydande och mycket viktigt. Som ordförandeland i EU är Ukraina-frågan central för Sverige.

Svenskarnas moraliska stöd till Ukraina förtjänar också att omnämnas, vilket nu visas för 50:e veckan i rad genom alla människor som frivilligt samlas för möte mitt på dagen på måndagar på Norrmalmstorg där man ger uttryck för sitt orubbliga stöd till Ukrainas oberoende och frihet. Detta sker på samma sätt som för trettio år sedan då människor samlades på samma plats för att stödja de Baltiska staternas frihetssträvanden. Även idag står vid sidan av svenskar också ester, letter och litauer för att den här gången visa sitt stöd för Ukraina. Våra flaggor vajar där varje vecka.

Mina damer och herrar,

Att ge moraliskt stöd till Ukraina är viktigt för Ukrainas befolkning. Särskilt betydelsefullt är det för försvararna av Ukraina som till priset av sina liv skyddar sina familjer och närmaste, sitt land och folk, sin självständighet och frihet. Genom att ge Ukraina stöd stödjer vi också de grundläggande värden på vilka Europa har byggts upp.

Budskapet till Ukraina från Norrmalmstorg är att vi ingår i ett gemensamt Europa och vi kommer att vara med er så länge det behövs!

Tack, Sverige, såväl för det tidigare stödet till Baltikum som för det nuvarande stödet till Ukraina! Vi vet hur det slutade den gången – de Baltiska staterna återvann sin självständighet och Sovjetunionen rasade samman. Ingen tvekan om att det kommer att gå på samma sätt även nu – Ukraina segrar och aggressorn förlorar.

Mina damer och herrar,

Karl Poppers (grundare av idén om det öppna samhället) idé är att friheten måste planeras så som vi planerar säkerheten, för riktig säkerhet kan bara tryggas av frihet. Efter den återvunna självständigheten bestämde sig Estland för att aldrig mer vara ensam och därför framstår tillhörigheten till EU och NATO för Estland som symboler för frihet.

Jag är övertygad om att inom kort kommer även Sverige och Finland med i NATO vilket stärker Östersjöområdet och säkerheten för alla NATO-länder. Stärkande av den kollektiva säkerheten och stabiliteten är utgångspunkterna vilka bör vara ledstjärnor för alla 30 NATOs medlemsländer vid ratificeringen av Sveriges och Finlands medlemskapsavtal.

Estlands parlament hörde till de första som ratificerade avtalet och tar emot Sverige och Finland med öppna armar.

Mina damer och herrar,

När det gäller den bärande idén i de estnisk-svenska relationerna låt mig säga följande.

Den svenska tiden i Estland under 1600-talet omtalas bland folket som "den goda svenska tiden".

Nu, trehundra år senare, som självständiga länder, nära vänner, EU-medlemmar och blivande partners i NATO, håller vi på att förnya begreppet "Den goda svenska tiden" i våra relationer. De goda förbindelserna mellan Estland och Sverige beror inte bara på geografien utan än mer på att vi värderar demokrati och frihet och att våra länder leds dagligen utifrån dessa värden. Därför kan man säga att om Sverige och Norden är de äldsta stabila demokratierna så är Estland och de Baltiska staterna de yngsta stabila demokratierna.

Slutligen,

I mitt anförande har ordet "frihet" upprepats många gånger, därför att friheten är ovärderlig – det går inte att snåla in på den.

En lektion från det ryska aggressionskriget mot Ukraina lär oss tydligt att friheten och demokratin behöver försvaras. Ett land kan bara vara framgångsrikt om det är skyddat och företagsamt och att människor därigenom ges möjligheter till självförverkligande.

Detta kan bara erbjudas av ett FRITT land.

Mina damer och herrar,

Vårt Estland är fritt och tryggt! Låt oss bevara och älska det så att även kommande generationer kan få del av det!

Det är vår generations skyldighet, varken mer eller mindre.

Och tro mig, Estland kommer att återgälda oss för vår omsorg och kärlek till landet och kommer att tillfoga nya kapitel till Estland och till "familjen av kulturfolk" så som författarna till självständighetsmanifestet önskade för 105 år sedan!

LEVE ESTLAND!

Översatt från estniska språket av Jaan Seim